

A DOHAI FORDULÓ ÉS A MEZŐGAZDASÁG

A dohai forduló a WTO keretében folytatott kereskedelmi tárgyalások legutóbbi fordulója. A dohai forduló 2001-ben vette kezdetét, és új korszakot nyitott a mezőgazdasági tárgyalások történetében: A WTO tagjai elkötelezték magukat amellett, hogy jelentősen javítják a piacra jutás lehetőségeit, és a kereskedelemtorzító belföldi támogatások felszámolása érdekében fokozatosan visszavonják az exporttámogatások minden formáját, köllően figyelembe véve, hogy a fejlődő országok számára különleges és testre szabott bánásmódot kell biztosítani.

JOGALAP

Az EUMSZ 207. cikkének (3) bekezdése, valamint 218. cikke.

A folyamatban lévő mezőgazdasági tárgyalások keretét a mezőgazdaságról szóló Marrakeshi Egyezmény 20. cikke határozta meg. E cikk értelmében a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) tagjai megerősítették, hogy a mezőgazdasági támogatás és védelem csökkentése fokozatosan alkalmazandó folyamat. A 20. cikk d) pontja egyébiránt kifejti, hogy a tárgyalásoknak a kereskedelmi jellegűeken kívül egyéb megfontolásokat (mint a környezetvédelem, az élelmiszer-biztonság, a vidékfejlesztés, az állatjóllét stb.), valamint a fejlődő országok érdekében történő különleges és eltérő bánásmódot is figyelembe kell venniük.

A DOHAI FORDULÓ: CANCÚNTÓL BUENOS AIRESIG

A „dohai fordulót” (vagy más néven: a dohai fejlesztési menetrendet) a WTO 2001 novemberében Dohában (Katar) tartott negyedik miniszteri konferenciája indította meg.

A. Cancúntól Buenos Airesig

Azóta a megállapodás tárgyát képező határidőkből öt teljesült. A 2003-ban tartott cancúni miniszteri konferencia sikertelen volt. Ehhez több tényező is hozzájárult, különösen a tagok álláspontjának közelítéséhez szükséges politikai akarat hiánya, de még inkább az úgynevezett „szingapúri” kérdésekben – a kereskedelem és a befektetés, a versenypolitika, a közbeszerzések átláthatósága és a kereskedelem megkönnyítése tekintetében – kialakult vita. Azonban míg a mezőgazdasággal kapcsolatos kérdések nem elhanyagolható buktatót jelentettek, a konferencia bukásához döntő módon az járult hozzá, hogy a fejlődő országok elutasították a szingapúri kérdések megvitatását.

A folyamatot 2004-ben újraindították, ennek eredményeként jött létre az Általános Tanács egyik keretmegállapodása, amely meghatározta a tárgyalási „szabályok” fő elveit. Ez a határozat egyébként törölte a dohai menetrendből a három szingapúri kérdést. A tagországok közötti véleménykülönbségeket a 2005 decemberében Hongkongban megrendezett miniszteri konferencián még sikerült csökkenteni. Végül 2008-ban felülvizsgált szabálytervezetet – tulajdonképpen vázlatot – nyújtottak be, amelynek célja az volt, hogy végső megállapodást fogadjanak el a genfi ülésen. A legutolsó, 2008. júliusi csomag (TN/AG/W/4/Rev.3) a következő pontokról szól:

a. Hazai támogatások

- A „kereskedelemtorzító hatású állami támogatás” (sárga doboz + kék doboz + *de minimis* szabály) (lásd [3.2.7.](#)) 75-85%-kal csökkenne az Európai Unió számára; 66-73%-kal az Egyesült Államok és Japán számára; 50-60%-kal a többi tag számára (öt év alatt a fejlett, nyolc év alatt a fejlődő országok esetében). Az Egyesült Államok, az Unió és Japán számára azonnali 33%-os, a többi tag számára 25%-os csökkentést kellene alkalmazni.
- A „narancssárga doboz” (vagy AMS) (lásd [3.2.7.](#)) átfogóan 70%-kal csökkenne az Unió, 60%-kal az Egyesült Államok és Japán számára; 45%-kal a többi tag számára; 45%-kal a többi tag számára. Az egyes termékek árának és támogatásának legmagasabb szintje az 1995–2000 közötti időszakban bejelentett sárga dobozhoz tartozó támogatás átlagában lenne meghatározva.
- A „kék doboz” (lásd [3.2.7.](#)) szűkülne, a fejlett országok termelésének 2,5%-ában, a fejlődő országok termelésének 5%-ában lenne korlátozva, termékenként megállapított plafonnal (NB: e korlátozások ma már nem alkalmazandók).
- A „de minimis szabály” esetében (lásd [3.2.7.](#)) a legmagasabb szint a fejlett országok termelésének 2,5%-ában, a fejlődő országok termelésének 6,7%-ában (ma 10%) lenne meghatározva (amennyiben azonban a támogatás elsősorban a mezőgazdaságból élőkre vonatkozik, nincs csökkentés).
- A „zöld doboz” (lásd [3.2.7.](#)) feltételeit szigorúbbakká tennék.

b. Piacra jutás

- A vámokat olyan képlet alapján csökkentenék, amely a magas vámok esetében jelentősebb csökkentéseket írna elő. A fejlett országok tekintetében a csökkentések 50%-tól (a 20%-nál alacsonyabb vámok vonatkozásában), 70%-ig (a 75%-nál magasabb vámok vonatkozásában) terjednének, legalább 54%-os átlagos csökkentéssel a fejlett és 33,3-tól 44-48%-ig terjedő átlagos csökkentéssel a fejlődő országok esetében. A legkevésbé fejlett országok mentesülnek minden csökkentés alól.
- Az „érzékeny termékek” (valamennyi országban) és a „különleges termékek” (a fejlődő országokban) kisebb csökkentések tárgyát képeznék. Az érzékeny termékek csökkentéseit azonban ellensúlyozhatják a kedvezményes vámtételű kontingensek, a különleges termékek pedig mentesíthetők a csökkentések alól.
- A „különleges védintézkedésekre vonatkozó rendelkezéseket” (lásd [3.2.7.](#)) a fejlett országokban fokozatosan megszüntetnék. A fejlődő országok új, különleges

védelmi mechanizmussal rendelkeznének a vámsorok 2,5%-a tekintetében, amelyek lehetővé tennék a vámok átmeneti megemelését a behozatalok és az árcsökkenések nyomása elleni védekezés céljából.

c. Kiviteli verseny

- Az exporttámogatásokat (lásd [3.2.7.](#)) – beleértve az exporthitelnek, az exportáló állami kereskedelmi vállalatokra vonatkozó szabályoknak vagy nem sürgős élelmiszersegélynek álcázott támogatásokat is – meg kellene szüntetni.

2008. december 6-án a mezőgazdasági tárgyalások elnöke kiosztotta a „szabályok” legfrissebb felülvizsgált tervezetét. Ennek alapján a 2013 decemberében Balin tartott kilencedik miniszteri konferencia megjelölt egyes mezőgazdasági kérdéseket annak érdekében, hogy részleges megállapodásokra kerüljön sor. Végül a 2015. decemberében Nairobiban tartott tizedik miniszteri konferencián sikerült megegyezésre jutni.

B. A Nairobi csomag (2015)

A Nairobi miniszteri értekezlet négy új határozatot fogadott el a mezőgazdaság tekintetében, ezek az alábbiakra vonatkoznak:

- A „kiviteli verseny”: Ez a határozat az exporttámogatásokat azon más típusú eszközökkel sorolja egy kategóriába, amelyekről feltételezhető, hogy károsítják a versenyt. Ami a „kiviteli versenyt” illeti, a fejlett országok ezt kötelesek haladéktalanul felszámolni (a feldolgozott termékekre vonatkozó néhány szubvenció kivételével, amelyeket 2020-ig kell megszüntetni). A fejlődő országok 2023 végéig kötelesek megszüntetni az exporttámogatások minden formáját. A megállapodás lehetővé teszi a gyapotra vonatkozó exporttámogatások megszüntetésének felgyorsítását;
- a „biztonsági élelmiszerkészlet-tartalékolási közprogram” a fejlődő országokban. A Balin tartott miniszteri konferencián G33-ak nyomására (lásd lentebb) a WTO tagországai megállapodtak, hogy az élelmezésbiztonság támogatása érdekében jogilag nem vitatják ezeket a programokat. Az új szöveg ezt a megállapodást meghosszabbítja mindaddig, amíg állandó megoldás nem születik;
- a „gyapot”. Az új megállapodás kimondja, hogy a legkevésbé fejlett országokból származó gyapot kivitele tekintetében a fejlett országoknak 2016. január 1-jétől meg kell engedniük a piacaikra való vám- és kontingensmentes bejutást. Később hasonló kötelezettségvállalásokat tesznek majd a fejlődő országok is, közöttük Kína;
- a „fejlődő országok számára fenntartott különleges védelmi mechanizmus”. A mezőgazdasági termékeke exportáló országok (mint például Ausztrália, Brazília vagy az Egyesült Államok) mindig ellenezték a vámok – akár átmeneti jelleggel történő – emelését a fejlődő országok részéről, amelyre az behozatalok ugrásszerű növekedése vagy árzuhanás következtében kerülne sor. Az új megállapodás kimondja, hogy ezen országoknak joguk van egy különleges védelmi mechanizmusra, amelynek alkalmazásának alapját az importált mennyiségek és az árak tekintetében megszabott küszöbértékek meghaladása képezi.

A Nairobi csomag ezen kívül egyszerűsítette a preferenciális származási szabályokat a legkevésbé fejlett országok esetében, és kiterjesztette a jelenlegi kivételt az ezen országokból származó szolgáltatásokra is (2030. december 31-ig).

A Nairobi konferencia új megközelítést hozott kereskedelmi tárgyalásokra vonatkozó megközelítés tekintetében, a részleges megállapodásokat helyezve előtérbe. A fentiekon túlmenően a miniszteri nyilatkozat elismerte, hogy a WTO tagországai nem jutottak közös nevezőre abban a kérdésben, hogy folytatják-e a kereskedelmi tárgyalásokat a dohai szerkezet keretében.

C. Buenos Aires (2017)

Jóllehet a Buenos Airesben tartott 11. miniszteri konferenciától (2017. december 13–10.) azt várták, hogy jelentős előrelépést tesz majd a dohai fejlesztési menetrend által megnyitott úton, végül csupán rendkívül korlátozott eredményeket hozott. Ezek az alábbiak: pusztán kötelezettségvállalás történt a munka folytatására számos területen, közöttük a mezőgazdaság terén is (pontos munkaterv azonban nem született), valamint egyes országcsoportok különböző nyilatkozatokat tettek közös érdekű témákban.

A WTO SZEREPLŐINEK ÁLLÁSPONTJAI: A JELENLEGI HELYZET

- Az Európai Unió mindig a többoldalú kereskedelmi rendszer mellett szállt síkra, amely inkább a piac felé orientálódik, de figyelembe veszi a társadalmi, gazdasági és környezeti fenntarthatóságot is. A belső támogatás [a KAP reformjai (lásd [3.3.3.](#))] és a piacra jutás [„Fegyveren kívül mindent” rendelkezések (lásd [5.2.3.](#))] tekintetében megállapodás tárgyát képező erőfeszítésekre támaszkodik. Az EU több ízben megerősítette az egyensúlyra való törekvését a mezőgazdasági kereskedelmi rendszer reformjában, a fejlődő országoknak biztosított különleges bánásmód, az érzékenyek nevezett termékek tekintetében egyedi kötelezettségvállalás, valamint a nem kereskedelmi megfontolások tényleges figyelembe vételének biztosítása révén. A legfrissebb uniós kezdeményezés az EU és Brazília közös javaslata, amely egyrészt a belföldi mezőgazdasági támogatásokra vonatkozó fegyvelmi intézkedések felülvizsgálatára vonatkozó megállapodás megkötését szorgalmazza, és másrészt a 2017 decemberében Buenos Airesben tartott 11. miniszteri konferencia napirendjén is szereplő „biztonsági élelmiszerkészlet-tartalékolás” problémájának megoldását igényli. Amikor a nevezett konferencia a belföldi támogatások korlátozására vonatkozó megegyezés elérése tekintetében kudarcot vallott, Cecilia Malmström, a kereskedelemért felelős biztos nyilvánosan sajnálatát fejezte ki a többoldalú megállapodás elmaradása miatt, és cselekvésre szólított fel a következő, 2019-ben tartandó konferencia előkészítése érdekében.
- Az Egyesült Államok többoldalú ügyekben ma követett megközelítése rendkívül kritikus, a Trump-kormány már a hivatalba lépése kezdetén kilépett a globális kormányzás folyamatából (mindenekelőtt a WTO keretében folytatott együttműködésből és a Párizsban 2016 decemberében megkötött COP 21 éghajlat-változási keretegyezményből). Sokan állítják, hogy a Buenos Airesben tartott legutóbbi miniszteri konferencia kudarcának okát is abban kell keresni, hogy az USA még a lehetőségét sem volt hajlandó megfontolni annak, hogy állandó

megoldás szülessen a biztonsági élelmiszerkészlet-tartalékolás problémájára, és emiatt a WTO más tagjai minden más ügyben megbénították a határozathozatalt.

- Kína, India és Oroszország: Kína és India egyenlő feltételeket kíván a WTO minden tagja számára, ezért a további tárgyalások előfeltételeként a „narancssárga doboz” (AMS) támogatásainak megszüntetésére szólít fel. Kína és India azzal érvel, hogy az EU, az Egyesült Államok és Kanada következetesen nyújt a kereskedelmet torzító támogatásokat mezőgazdasági termelők számára, méghozzá a fejlődő országokra alkalmazandó felső küszöbértéknél sokkal nagyobb mértékben, ezért az AMS-támogatások felszámolását a tárgyalások kiindulópontjának tekintik, ezzel szemben az EU csupán csökkenteni kívánja a támogatásokat. Oroszország a Buenos Airesben tartott 11. miniszteri konferencia előtt (1) új javaslatot terjesztett elő, amelyben felhívott a mezőgazdasági megállapodás keretében megengedett különleges védintézkedések fokozatos csökkentésére és esetleges végleges megszüntetésére; és (2) kérte, hogy a biztonsági élelmiszerkészlet-tartalékolási közprogram tárgyában szülessen végleges megoldás.
- A 17 exportőr országot tömörítő Cairns-csoport közös érdeke a mezőgazdaságot károsító akadályok csökkentése, és hevesen bírálja a magas támogatási szintet fenntartó fejlett országokat. A csoport a Buenos Airesben tartott 11. miniszteri konferencia előtt javasolta, (1) hogy a reformfolyamat további előmozdítása érdekében a termelést és a hazai támogatásokat vonják szigorúbb ellenőrzés alá; (2) hogy a termelésre és a kereskedelmet torzító hazai támogatásra vonatkozó fegyelmi intézkedéseknek legyen kényszerítő hatásuk; és (3) hogy a támogatás termékspecifikus koncentrációjával foglalkozni kell.
- A G-10 országok (fejlett élelmiszer-importőr országok, közöttük Japán, Norvégia és Svájc) a mezőgazdasági termelés értékén alapján működő új keret mellett szállt síkra. A G-10-ek vonakodnak a termékspecifikus támogatás megvitatásától, és nem hajlandók elfogadni kereskedelemtorzító támogatásaik megnyirbálását.
- A fejlődő országok, amelyek a WTO tagságának háromnegyed részét képviselik, ragaszkodnak saját mezőgazdasági termelésük védelméhez és nem kereskedelmi jellegű aggályaik kezeléséhez (élelmiszer-biztonság, létfenntartási eszközök, a szegénység leküzdése, a vidéki foglalkoztatás fejlesztése stb.). Sajátos helyzetükhöz igazodó különleges és differenciált bánásmódra tartanak igényt. A fejlődő országok a Buenos Airesi konferencia előtt számos javaslatot terjesztettek elő a kereskedelemtorzító és a termékspecifikus AMS-támogatások korlátozása céljával. A C-4 országok (Benin, Burkina Faso, Csád és Mali) nyomtatékosan kérték a fejlett országok gyapotra adott kereskedelemtorzító támogatásainak jelentős csökkentését.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

A Parlament a Bizottságnak adott tárgyalási felhatalmazás tiszteletben tartásáról gondoskodva mindig támogatta az uniós tárgyalófeleknek a forduló sikeres menete, valamint a kiegyensúlyozott megállapodás elérése érdekében tett erőfeszítéseit [a 2006. április 4-i (HL C 293. E, 2006.12.2.), a 2008. augusztus 9-i

(HL C 9. E, 2010.1.15.), a 2009. december 16-i (HL C 286. E, 2010.10.22.), a 2011. szeptember 14-i (HL C 51. E, 2011.2.22.), a 2013. november 21-i ([T7-0511/2013](#)), a 2015. november 26-i (HL C 366., 2017.10.27.) és a 2017. november 15-i ([P8_TA\(2017\)0439](#)) állásfoglalás].

Az EP küldöttsége részt vett a WTO legutóbbi parlamenti konferenciáján, amelyet a Buenos Airesben, 2017 decemberében tartott miniszteri konferencia egyik mellékeseményeként rendeztek meg.

[Albert Massot / François Nègre](#)
05/2019

